

دکتر ابوتراب نفیسی
رئیس دانشکده پزشکی اصفهان

بهبود وضع دانشگاههای کشور بطور عموم (۱)

تأسیس دانشکده‌ها معمولاً به دو علت اساسی است یکی رفع احتیاجات ضروری و فنی و باصطلاح انسانی کشور از قبیل تربیت پزشک، مهندس، معلم، مهندس کشاورزی و نظائر آنها که جنبه فوریت داشته و بر حسب هر محل یا استان و احتیاجات برنامه‌های عمرانی آن منطقه باید تشکیل شود و شامل دانشکده‌های پزشکی، فنی، کشاورزی، تربیت معلم، لیسانس دندانپزشکی و داروسازی و حرفه‌ای و نظائر آنها است. و دیگری که در ظاهر اهمیت کمتر داشته و باطناً اگر مهمتر نباشد بهمان اندازه باید مورد توجه قرار گیرد، تأسیس دانشکده بمعنای اصلی کلمه، یعنی بالابردن سطح دانش است که آن شامل دانشکده‌های علوم و تحقیقات و فراهم ساختن وسائل کسب درجات دکتری‌های مختلف و باصطلاح Ph.D است که هسته اصلی و اساسی علم و دانش کشور را تشکیل میدهد و پایه معنوی اجتماع خواهد بود و همزمان با دانشکده‌های گروه اول و بالا اقل اندکی بعد از آنها باید تشکیل شود. بنظر اینجانب مهمترین و اساسی‌ترین مسئله که باید مطرح نظر قرار گیرد تعیین خطمشی آینده و سیاست کلی آموزش و پرورش عالی کشور لااقل برای ۷ سال آتیه است. باید تعیین شود که در چه منطقه و کجا چه دانشکده‌هایی لازم است تأسیس شود و آیا از دانشکده‌های موجود کدامیک باید تقویت شوند و کدامیک باید بنقطه دیگر منتقل شده یا بسته شوند.

پس از اینکه این برنامه بطور قطعی تعیین شد مرحله دوم پیاده کردن این نقشه

۱- این مقاله برای طرح در کنگره دانشگاههای کشور تهیه و برای درج در مجله وحید فرستاده شده است.

و اجرای آنست، برای اینکار سه پایه اساسی لازم است: یکی دانشجو دوم استاد سوم وسیله. بنظر من دانشجو باندازه کافی موجود است. وسیله را نیز میتوان با پول تهیه کرد ولی نقیصی که کاملاً محسوس است موضوع کمبود استاد است. بنا بر این قبل از اینکه اجازه تأسیس دانشکده داده شود باید پس از مطالعه درباره لزوم و امکان تأسیس آن ابتدا استاد آنرا تأمین کرد زیرا زیان عدم تحصیل بمراتب از تحصیل ناقص کمتر است.

اینجانب با عقیده آنان که میگویند باید ابتدا دانشکده را بایکی دولا بر اتوار نیمه تمام یا چند معلم بدون تجربه و ناآزموده شروع نمود و سپس بتکمیل آن پرداخت صد درصد مخالفم زیرا همان طور که شاعر گفته:

طفل نازادن به ازش ماهه افکندن جنین

مملکت ایران با برنامه های وسیعی که تحت توجیحات اعلیحضرت همایون شاهنشاهی در پیش دارد در بیست سال آینده دارای سدهای متعدد و صنایع بیشمار خواهد شد و کشاورزی آن بصورت مکانیزه در خواهد آمد و این اجتماعات احتیاج بیشتری به بهداشت و فرهنگ خواهند داشت در نتیجه قسمت اول برنامه باید آن باشد که در کدام منطقه از استان های کشور دانشکده های پزشکی، کشاورزی، تربیت معلم، حرفه ای و بهداشتی با چه مقدار گنجایش ضروری است و آیا دانشکده های موجود تکافوی چنین مسئولیتی را خواهد نمود یا نه؟ در صورتیکه کافی نیست باید آنها را توسعه داد و در رفع نواقصشان کوشید و این کار با کمک سازمان برنامه و برنامه های حساب شده انجام پذیر خواهد بود.

اما برای دانشکده های علوم و تحقیقات بنظر اینجانب يك يادو دانشکده مجهز و کامل فعلاً کافی خواهد بود و کادر آموزشی آن حتماً باید بطور تمام وقت با حداکثر مزایا کار کند و از هر گونه امنیت خاطر و ثبات وضع برخوردار باشند.

بالاخره دسته دیگری از دانشکده ها هستند که از نظر احتیاج کشور در درجه نهائی قرار دارند و بصورت تزئین يك بنای ساخته شده و محکم مورد لزوم میباشند و آنها

عبارتند از دانشکده های ادبیات، حقوق، هنرهای زیبا، زبان، علوم اداری، الهیات و نظائر آنها و طبعاً تعداد آنها باید محدود باشد و شاید در تمام کشور يك یا دو نمونه از آنها کافی باشد.

در خاتمه این بحث دو موضوع اساسی است که حتماً برای بالا بردن سطح علمی دانشکده ها و استفاده صحیح از این نیروی انسانی که در حقیقت زبده اجتماع است باید در نظر گرفته شود و آنها عبارتند از:

۱ - باید تدابیری اندیشید که دانشجویانیکه برای تحصیل دانشگاهی بخارج کشور میروند بنحو منظم و حساب شده هدایت شوند و مشاورینی کار آزموده در داخل کشور و در سالهای آخر متوسطه یا کالجها در دسترس باشد که آنها را در انتخاب راه آینده خود با در نظر گرفتن استعدادهای آشکارا و نهان آنان و سایر امکانات مادی و معنوی و محلی و منطقه ای و همچنین احتیاجات فنی و علمی کشور راهنمائی کند تا اینهمه سرمایه مادی و معنوی کشور بیهوده هدر نرود. به موازات این برنامه باید برنامه دیگری نیز برای جلب جوانان ایرانی که در دانشگاههای خارج فارغ التحصیل شده اند طرح کرد برای اینکه با مطالعاتی که در چند سال کار دانشگاهی خود بعمل آورده ام و مخصوصاً استفاده که از نوشته جات دکتر کلود فارکنر Claude. Forkner (مجله: 270-25 June 64) و جورج استودارد Stoddard از دانشگاه نیویورک که برای مطالعه درباره وضع دانشگاههای کشور سال گذشته بایران آمده نموده ام باین نتیجه رسیده ام که علل اساسی عدم تمایل برگشت دانشجویان تحصیل کرده خارج مخصوصاً امریکائی بوطن خود بقرار زیر است:

اول - دانشجویان جوان زندگی در امریکا را مطبوع تر و سهولت یافته و انتخاب جا و شغل آینده خویش را وسیعتر و یافتن کار را آسانتر مییابد.

دوم - اکثر اوقات دانشجویان برگشت بوطن خود را مشکل مییابد زیرا زندگی او در آنجا بگونه مبارزه با عقاید قدیمی و احتمالاً موانع سیاسی را در پیش دارد.

سوم - اغلب مواقع دانشجویان در امریکا دوستانی یافته یا با فرد امریکائی ازدواج

کرده که حاضر نیست آنقدر فداکار باشد که زندگی غیر امریکائی را که حیثاً مشکلاتی از قبیل ناراحتی‌های منطقه، نبودن بهداشت کافی، بدی‌وضع مسکن و غیره در بر دارد قبول کند.

چهارم - سطح اطلاعات این دانشجویان اغلب بالاتر از همگنان خود بوده و پست‌های جالب توجه‌تر و بهتری در دانشگاه‌های امریکا یا کارخانه‌های امریکائی بدست می‌آورند. که برای جبران این نقیصه یا نقائص باید اولاً برنامه‌های حساب شده‌ای طرح شود که فارغ‌التحصیل جوان ایرانی از طرف دانشکده یا وزارت آموزش و پرورش و بمنظور ادامه تحصیل در رشته معینی که هم مورد نیاز کشور است و هم با استعداد و ذوق و سلیقه او ارتباط دارد بخارج رفته و تعهد بسپارد که پس از تکمیل معلومات خویش برگردد یا افراد دانشگاهی که شغل رسمی در دانشکده‌ها دارند بورسهای بدست‌آورند که بتوانند مطالعات خود را دور از هرگونه دغدغه خاطر در خارج دنبال کرده و مراجعت کنند و باصلاح برنامه (تکمیل تحصیل و برگشت) باید اجراء گردد (Learn and Return) و ثانیاً کارباندازه کافی و درخور استعداد و لیاقت آنان با حقوق مکفی در اختیارشان گذاشته شود که پس از مراجعت گرفتاریهای مادی و اجتماعی نداشته باشند.

۲ - موضوع دیگری که در اینجا باید بدان توجه شود آنست که از این ببعده ارزش کاغذی دیپلم‌ها و لیسانسها و دکترها باید از بین برود زیرا باروش فعلی مثلاً ارزش استخدامی یک دیپلم ماهیانه چهارصد و پنجاه تا ۵۰۰ تومان، لیسانس ۹۰۰-۱۲۰۰ تومان، دکتر ۹۰۰-۱۵۰۰ تومان و نظیر آنست و بیشتر دانشجویان فقط برای استفاده از این حقوق است که مرتب تحصیل میکنند و سالی نیست که یکعده لیسانسیه و دکتر مانند قارچ فارغ‌التحصیل نشده و تحویل جامعه داده نشوند بدون اینکه عملاً در کار آنان تغییری حاصل شده باشد یا باری بیشتر از دوش اجتماع بردارند بلکه فقط تغییر عنوان میدهند برای اینکه از درآمد بیشتر آن استفاده کنند.

ناتمام